

ГУСЄВА Влада

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики та судової експертології
Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ ТЕРОРИСТИЧНІЙ ТА ЕКСТРЕМІСТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Згідно зі ст.ст. 3, 27 Конституції України людина, її життя і здоров'я, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Це визначає зміст та спрямованість діяльності правоохоронців щодо реалізації обов'язків держави перед людиною. Створення правової держави, гуманізація суспільства, реформування правової системи і зміна громадської правосвідомості змушують по-новому поглянути на діяльність правоохоронних органів, яка спрямована на розкриття та розслідування злочинів.

Сьогодні правоохоронні органи відіграють особливу роль серед суб'єктів, що здійснюють протидію тероризму і екстремізму. Вона визначається різноманітністю і широтою компетенції, великим спектром повноважень щодо здійснення оперативнорозшукової, адміністративно-юрисдикційної, кримінально-процесуальної та інших видів діяльності по боротьбі з основною масою злочинів, наявністю у структурі різних служб і підрозділів, які спеціалізуються на попередженні злочинів терористичного характеру. Виходячи з цього, залежно від ситуації суб'єктами попереджувальної діяльності щодо тероризму та екстремізму можуть виступати будь-які служби і підрозділи органів внутрішніх справ та їхні представники.

У криміналістиці дотепер немає єдиної думки з приводу того, що ж називати протидією при розслідуванні. Щодо способів протидії розслідуванню свою точку зору виклали деякі вчені, серед яких можна назвати Р.С. Белкіна, В.А. Образцова, Т.В. Аверьянова, Г.Г. Зуйкова, А.Ф. Волобуєва, В.В. Трухачева.

Найбільш вдале визначення протидії при розслідуванні можна знайти в роботах Р.С. Белкіна: «Якщо раніше під протидією розслідуванню розуміли переважно різні форми й способи приховування злочину, то тепер це поняття наповнилося більш широким змістом і може бути визначено, як навмисна діяльність, з метою перешкоджання вирішенню завдань розслідування і в кінцевому рахунку встановленню істини у справі» [1, с. 129].

Також протидію розслідуванню в цілому вдало визначив В.В. Трухачев, який вказував, що це «спосіб (форма) перешкоджання реальному або потенційному розслідуванню, що полягає в розробці та реалізації діянь, спрямованих на попередження і нейтралізацію розслідування на основі моделювання і (або) аналізу дій осіб, що його здійснюють» [3, с. 35].

Протидію розслідуванню можна розглянути з точки зору суб'єктивної спрямованості, яка виражена у визначеннях А.Ф. Волобуєва: «Протидія розслідуванню злочи-

ну – це вибір зацікавленими особами відповідної лінії поведінки, вживання заходів, спрямованих на створення перешкод у збиранні та використанні доказів з метою ухилення від відповідальності, які відбуваються після виявлення злочину і початку його розслідування» [2, с. 42].

Ефективність роботи співробітників правоохоронних органів, які здійснюють безпосередньо протидію тому чи іншому антигромадському чи протиправному явищу, багато в чому залежить від їхньої здатності своєчасно і чітко виявити в навколишній дійсності ознаки такого явища.

Так, підрозділи кримінальної поліції у своїй попереджувальній діяльності застосовують поряд із загальними спеціальні форми і методи антитерористичного контролю.

Зокрема, на підрозділи кримінальної поліції покладається робота за такими напрямками: отримання та реалізація інформації про терористичні організації (спільноти), терористичні групи; проведення на території обслуговування спільних із зацікавленими підрозділами оперативно-розшукових заходів із виявлення та перекриття каналів надходження терористичним організаціям (співтовариствам), терористичним групам фінансових коштів, зброї, боєприпасів, вибухових речовин, пристроїв та інших засобів ураження; проведення оперативно-розшукових заходів з виявлення місць розташування терористичних груп і реалізації отриманої інформації; розшук терористів, які переховуються від слідства і суду, а також осіб, щодо яких є інформація про намір вчинити злочин терористичної спрямованості.

У своїй антитерористичній роботі співробітники кримінальної поліції: аналізують інформацію про діяльність етнічних організованих спільнот або груп; проводять розвідувальні опитування осіб без певного місця проживання, іноземців, які проживають без реєстрації і які мають оперативний інтерес; отримують і аналізують інформацію з Інтерполу щодо осіб, причетних до міжнародного тероризму; проводять оперативну роботу в етнічних кримінальних групах з метою виявлення осіб, які мають зв'язки з терористичними і екстремістськими центрами в інших країнах; збирають та вивчають інформацію про осіб, схильних до вчинення або які замислюють вчинення злочинів терористичного і екстремістського характеру: проводять відповідні пошуково-розвідувальні заходи в мережі Інтернет, фіксують необхідну інформацію в системах мобільного та рухомого зв'язку; отримують, обмінюються і аналізують інформацію з консульських установ про виїзд іноземних громадян, які проживають за кордоном і причетних до тероризму; перевіряють осіб, засуджених за зазначені злочини, на причетність до терористичної діяльності; встановлюють джерела їх фінансування; виявляють організовані злочинні структури, що займаються торгівлею зброєю, боєприпасами, наркотиками, крадіжками і угонами автотранспорту тощо.

У разі виявлення осіб, груп терористичної спрямованості проводяться такі заходи:

- підбираються джерела оперативної інформації про лідерів і організації терористичної спрямованості;
- ведеться оперативна розробка осіб, затриманих і заарештованих за злочини терористичного характеру;
- коригуються оперативні позиції в екстремістськи налаштованих організаціях, а також серед осіб, що готують терористичні акції;
- здійснюється оперативний контроль за особами, підозрюваними у зв'язках із незаконними збройними формуваннями.

Підсумовуючи викладене, необхідно відмітити, що зазначені у статті способи протидії тероризму і екстремізму, виявлені деякі шляхи їх подолання з урахуванням узагальнення результатів криміналістичних досліджень у подальшому можуть стати основою для формування цілісної криміналістичної моделі вирішення вказаних проблем. Враховуючи отримані результати, потрібно створити комплекс науково обґрунтованих криміналістичних рекомендацій, що дадуть змогу правоохоронним органам вже на початковому етапі розслідування виявляти факти протидії злочинного світу, вираховувати осіб, причетних до нього, нейтралізуючи наслідки цієї протидії.

Список використаних джерел:

1. Белкин Р.С. Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования / под ред. Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкина. – М.: Новый Юрист, 1997. – 400 с.
2. Волобуев А.Ф. Противодействие расследованию экономических преступлений и его преодоление / А.Ф. Волобуев // Государство и право. – 2002. – № 4. – С. 42–47.
3. Трухачев В.В. Криминалистический анализ сокрытия преступной деятельности / Трухачев В.В. – Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2000. – 224 с.